

ÇOCUK DERGİLERİNDE AİLE KAVRAMININ İNŞASI

Öğr. Gör. Dr. Seda Sünbül OLGUNDENİZ*

ÖZET

Küreselleşmeyle birlikte toplumsal yaşamın birçok alanı yeniden şekillenmekte, ekonomik, kültürel ve politik alanda yapısal değişim ve dönüşümler yaşanmaktadır. Medya endüstrileri de bu süreçten etkilenecek çocuklara yönelik olarak tasarlanan ürünlerin çıktılarında farklılaşmalara yol açmaktadır.

Çocuğun boş zaman etkinliği içinde değerlendirilen alanlardan biri olarak dergiler, çocuğun geleceğe ilişkin anlamlar dünyasını oluşturmada önemli bir aracı rol oynamaktadır. Çocuk bir yandan kendi yaş grubuna ait sosyal ilişkiler ve değer yargularını tanımlarken, diğer yandan da geleceğin yetişkini olarak bu dünyanın değer yargularıyla karşılaşmaktadır.

Bu makalenin amacı, okul öncesi ve ilköğretim döneminde çocuğun eğitime katkı sağlamak ve boş zamanını değerlendirme amacına yönelik olarak hazırlanan dergilerde, aile kavramının nasıl kurgulandığını ön plana çıkarmaktır. Bu doğrultuda dergilerin içeriğinde yer alan aile temsiline ilişkin stereotipler; niteliksel içerik analizi yöntemi ile yorumlanmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Dergi, Toplumsal Cinsiyet, Aile, Stereotip

THE CONSTRUCTION OF FAMILY CONCEPT IN CHILDREN'S MAGAZINES

ABSTRACT

With globalization many aspects of social everyday life are reshaping, changes and transformations occur in economic, cultural, and politic areas. Media industries get affected by this process and cause products designed for children to differentiate when they come out.

Magazines play a major role as an agent, in one of the spheres of child's free time activities, shaping the world of meanings in relation to the future. As the child defines social relationships and values of his or her own age group, on the other hand he or she faces the values of this world as the adult of the future.

The purpose of this article is to contribute to the education of the child in the preschool and elementary school period and to bring forward the fashion in which the concept of family is constructed, in the magazines prepared to utilize free time. In this direction the stereotypes of family representations in the magazines, are discussed with qualitative content analysis.

Key Words: Child, magazine, social gender, family, stereotype

* Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü

1. Giriş

Endüstrileşme, modernleşme sürecinde yer alan toplumların aile yapısı üzerinde değişime yol açmıştır. Tarımda ve endüstri alanında yaşanan değişim, kentleşmeyi beraberinde getirmekle birlikte, bu yeni toplumsal yapı içerisinde kadın ve erkeğe farklı statü ve roller yüklemiştir. “Toplumsal dokunun (bireyin bireyle, gruplarla ve toplumlarla olan ilişkilerinin) yeni baştan şekillendiği endüstri toplumunda rol ve işlevlerdeki farklılaşmayla birlikte toplumsal çözülme, yabancılaşma, kentleşme ve kitleselleşme gibi olgular ortaya çıkmıştır(Güneş,2001;34).“Geniş aileden çekirdek aileye geçiş, gelenekten modernliğe, tarımdan sanayiye, kırsallıktan kentliliğe geçişi de temsil etmektedir (Aytaç,2007:64). Modern toplumsal yapının kentli ailesi, geleneksel toplumun geniş ailesinin yerine geçmiş, bu değişim medya alanlarında yer alan aile temsillerine de yansımıştır

Çocuğun gelişim süreci içerisindeki pek çok faktör onun sosyalleşmesi üzerinde etkili olmaktadır. Bu toplumsallaşma alanlarından birisinin de medya olduğu düşünüldüğünde bu kanaldan çocuğa sunulan aile temsilleri onun oluşturacağı aile kavramı üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu açıdan bakıldığında çocuk dergilerinin gerek biçimsel özellikleri, gerekse taşıdığı mesajların kurgulanışı çocuğun kendi içerisinde yapılandığı duygusal evren ve kavramsal değerler üzerinde önem taşımaktadır.

Çocuk dergilerinde yer alan görsel ve yazınsal metinlere bakıldığında genellikle aile, dostluk, arkadaşlık gibi duygu alanlarına yönelik kavramlar üzerinden yola çıkarak bu alanın kurgulandığı ve çocuğun duygusal evrenine göndermeler yapıldığı görülmektedir.

2. Aile ve Toplumsal Yapı

Türk dil kurumunun tanımlamasına göre “aile; evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar ve kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum” olarak nitelendirilmektedir. Aile dil başta olmak üzere toplumun temel öğelerini bireylere aktarmada etkin bir kurum olarak görülmektedir. Bu açıdan aile, çocuğun toplumsallaşma sürecinde rol oynamakta ve çocuğu toplumsal bir aktör haline getirmektedir.

Parsons’a göre aile, toplumsallaşmanın aracısı ve eski kuşağın değerlerini yeni kuşağa aktaran ilk mekanizmadır. Parsons’a göre erkek eş “araççı” rol modelini sunmaktadır (Poster, 1989:114). Araçsal rol babaya aittir. Bu açıdan evin geçimini sağlamak için para kazanmak, yani dış dünyaya ait işleri yürütmek sıklıkla erkekle ilişkilendirilmektedir. Kadın ise anne olarak ev içi alanda konumlandırılmakta, dolayısıyla ev işleri ve çocuklara bakmak kadınsı rollerle ilişkilendirilmektedir. “Rol kuramına temel oluşturan varsayımına göre, bir kişinin toplumdaki konumun getirdiği beklentiler, kurallar veya

normlar genellikle bireyleri destekleme ve ketleme süreçleriyle, bu rollere uymaya zorlayacaktır. Kadınlar ilgili, şefkatli olmayı ve başarıdan korkmayı; erkeklerse hırslı akılcı ve rekabetçi olmayı öğrenmişlerdir (Segal, 2001:97).

Aile içinde her üyeden değişik davranış biçimleri beklenmektedir. Dolayısıyla aile içindeki her bireyin ayrı rolü ve ayrı bir katılım deneyimi bulunmaktadır (Elkin, 1995:69). Çocuk, dünya geldikten sonra içinde yaşayacağı toplum ve kültüre ait bilgileri ilk olarak aile içinde edinmektedir. Bu noktada ailenin, çocuğun gelişim sürecinde oynadığı rol önem kazanmaktadır.

Geleneksel toplumdaki modern topluma geçişle birlikte toplumsal yapıda meydana gelen değişim ve mekansal hareketlilik, aile yapılarında da bir farklılaşma meydana getirmiştir. Aile içinde ebeveynlerle çocuklar arasındaki ilişki de toplumsal yapıda yaşanan değişimlere paralel olarak yeniden tanımlanmaktadır. Çocuğu, aile sisteminin merkez figürü olarak ortaya çıkaran tarihsel süreç, ebeveynler arasındaki işbölümünü ya da hak ve yükümlülüklerin dağılımını yeniden belirleyen farklı öznelliklerde yaratılmaktadır. Modern olmayan toplumsal yapıda yaşam ekonomik, sosyal ve siyasal süreçlerin birbirinden net olarak ayrılmadığı bir yapı teşkil etmektedir. Bu bakımdan aile, toplumsal yapının temel üretim birimi olarak temsil edilmektedir. Bu aile tipindeki merkezi rol babaya aittir. Tipik bir baba profili ise, “mesafeli, katı ve cezalandırıcı” nitelik taşımaktadır. Çocuk eğitimi de daha çok evin büyüklerinin elinde tutulmaktadır. Bilgi, bu toplumda deneyimle elde edildiği için yaşlıların, aile kararlarında ağırlıklı rolü bulunmaktadır. Geleneksel aile, yapısı gereği üretim ve aile içi yaşamın iç içe olduğu bir nitelik taşımaktadır (Aytaç, 2007:64-89).

Giddens, modern toplumda aile içinde duygusal bağların zedelenmesinden bahsetmektedir. Çünkü geleneksel geniş ailede çocuğun sosyalleştirilmesi büyükanne ve büyükbaba gibi çok sayıda kişi tarafından yürütülürken, modern ailede bütün sosyalleştirme görevi anne üzerine verilmiştir (1992, akt: Topses, 2008:58).

Dolayısıyla aile ve içinde bulunduğunuz çevre çocuğun toplumsallaşma süreci içerisinde önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra süreli yayın olarak nitelendirilen çocuk dergileri de bu süreç içerisinde etkin bir konumda yer almaktadır. Medya çıktıları çocukların içinde buldukları hayatı anlamlandırma süreçleri içerisinde önemli bir işleve sahiptir. Çocukları eğlendirmenin yanı sıra dergi içinde yer alan oyunlar, bulmacalar, hikayeler onların yeni kavramları tanımasını ve sosyalleşme süreci içerisinde uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır.

“Lippmann’a göre stereotipler, yarı çevre yarı insan tarafından oluşturulan ‘kafamızdaki resimlerdir’. Bu resimlerin oluşturulması, bireyin çocukluk dönemi itibarıyla gerek filmler, çizgi filmler gerekse de kitapları vb. gibi görsel/işitsel/yazılı medya ürünleri aracılığıyla biçimlenmektedir. Ancak

oluşturulan bu ürünler gerçekte uluslar arası endüstrilerce hazırlandığından ve yetişkinlere ait değer yargılarını içerdiğinden, çocuk bireyler hem yetişkin aday olmaya yönelik, hem de ticari alanda oluşturulmuş davranış kalıplarıyla kimliklendirilmektedir” (Çatalcalı,2009:15).

3. Çocuk Dergilerinin Genel Yapısı

Çocuk dergilerinin, çocukların merak ve paylaşım duygusunu geliştirmeyi ve okuma alışkanlığını kazandırmaya yardımcı olması beklenmektedir. Ancak günümüz çocuk dergilerinin birçoğunun bu hedeften uzaklaştığı anlaşılmakta ve bol fotoğraflı/illüstrasyonlu, kuşe kağıt ve renkli baskı ile hazırlanan albeni yaratılmış, yazıdan(metinsel) uzak, mesaj kaygısını ön plana çıkarmayan dergiler olarak yayın hayatlarını sürdürdükleri görülmektedir.

Batı basım tekniklerine kolayca yakalamış ve teknolojik alt yapının gerekleriyle donatılmış dergi pazarı içinde hareket eden dergilerin, niçin daha zengin, etkileyici ve dikkat çekici bilgilerle yayımlanmadığı sorusunun yanıtı, yine medya ve tüketim kültürü kavramları içinde açıklanmaktadır.

Çocuk dergilerinin haftalık, on beş günlük, aylık olarak periyodik ve özellikle parlak 1/2.sınıf kuşe kâğıt üzerinde, bol renkli olarak basıldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu tutumun kaynağı, çocuk okuyucuların görsel seçiciliklerinin ve beğenilerinin “renkler” üzerinden yakalanma stratejisinde yatmaktadır. Renklerin gerek kullanılan illüstrasyon/çizgi karakterler/ fotoğraflar gerekse de tipografiler üzerinde vurgulayıcı biçimde yer aldığı görülmektedir. Renkler, illüstrasyonlar ve tipografiler üzerinden oluşturulan görsel dilin, çocuk okuyucular üzerinde dergi hakkında “tanımlanabilir, hatırlanabilir ve beğeni kazandıran” yanı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Dergi içeriklerinde yer alan mesajlar doğrultusunda da, yardım etme, paylaşma, işbirliği yapma vb. davranışlar çocukların prososyal davranışlarını da (olumlu sosyal davranışlar) biçimlendirmektedir. Zira bu mesajlar çocuk okuyucular için yeni deneyimler sunmakta, çeşitli bilgiler vermekte, çocukların merak ettikleri konuları açıklamakta, ilgi ve gereksinim doğrultusunda çeşitli konular üzerinde durmaktadır.

Çocuk okuyucu dergi içeriklerinde özdeşim kurduğu hayali karakterler aracılığıyla, karşısında duran prososyal modelleri daha fazla gözlemleyecektir. Black, Seeman ve Trobaugh (1999, akt: Uzmen&Mağden; 2002, 193-212), yaptıkları araştırmada, anaokulu, anasınıfı ve ilkökul birinci sınıf çocuklarının prososyal davranışlarının çocuk kitapları kullanımıyla daha fazla artış gösterdiği açıklamaktadır. Stewing’e göre de(1998; akt: Gönen&Balat; 2002, 163) çocuk edebiyatı çocuğa;

“a)Basit eğlence sağlar, b) Farklı bir ortam oluşturur, c)Hayal dünyasını genişletir, d)Kendini anlamasına yardımcı olur, e)Başkalarını anlamasına yardımcı olur, f) Dilin doğasını anlamasına yardımcı olur, g)Başka zamanlar ve başka yerler hakkında bilgi edinmesini sağlar, h) bilgi verir” denilmektedir.

Dolayısıyla dergi içeriklerinde söz konusu katkıları tamamen/kısmen görmek mümkündür.

4. Dergide Yer Alan Bölümler ve Özellikleri

Dergi içeriklerinde; ahlaki ve insani değer kazandırma, sosyal değerler kazandırma, olumlu davranış ve tutum kazandırma, milli ve kültürel değerlerin kazandırılması, eğlendirme, çocuk oyunları(bilmece-bulmacalar), mizah, eğitim vb. konularının ön planda tutulduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle konuların temel başlıklarının;

a) Bilgilendirme amacıyla; bilimsel buluş ve doğa olaylarını anlatan yazılar, hayvanların ve bitkilerin tanıtıldığı yazılar, coğrafi bilgilerin verildiği yazılar, keşifler, buluşlar ve teknolojik gelişmelerin tanıtıldığı yazılar, sağlık bilgileri vb.

b) Eğitim amacıyla; güncel ve kültürel bilgiler, günlük hayat için pratik bilgiler ve el becerileri(kesme, boyama), eşyalar ve değişik araçlar, genel kültür vb.

c) Öykü, Hikaye, Masallar

d) Resimli öyküler, karikatürler

e) Şiirler, Mektuplar olarak hazırlandığı görülmektedir.

Ancak her derginin bir yayın politikası olduğu düşünüldüğünde belirtilen temel başlıkların dilsel sunumları farklı olacaktır.

5. Çocuk Dergilerinde Görsel Öğeler ve Makro Yapı

Çocuk dergilerinde kullanılan görsel öğeler derginin yayın politikasına bağlı olarak değişse de sıklıkla kullanılan öğelerin çizgi ve animasyon karakterlerin üzerinden olduğu görülmektedir. Günümüzde özellikle teknolojinin gelişmesi ve televizyon/sinema/bilişim ortamlarının (internet aracılığıyla sosyal medyanın kullanımı) yaygınlaşmasından dolayı söz konusu karakterlerin geniş kitlelerce tanınırlığı artmıştır. Dolayısıyla dergi içeriklerinde de görsel öğeler bu karakterlerden seçilmekte, çocuk okuyucuların beğenileri yakalanmaya çalışılmaktadır. Görsel öğe olarak kullanılan bu karakterler aracılığıyla da çocukların öğrenim süreçlerine katkıda bulunmaktadır.

5.a. Çocuk Dergilerinin Makro Yapısını Oluşturan Öğeler ve Özellikleri

Dergilerin makro yapısında kullanılan öğelerin öncelikle neyi ileticeği değil, nasıl iletileceği üzerinden hareket ettiği söylenebilir. Zira çocukların görsel öğeler aracılığıyla oluşturacakları özdeşim alanlarını sağlamak oldukça

önemlidir. Okul öncesi hikâye kitapları üzerinde yapılan araştırmalarda görsel öğelerle düzenlenen kitaplara Servet Şen (Gönen, 2000) öncelikle “resimli” kitaplar demekte ve öykü metinlerini görselleştiren resimlere dikkat çekmektedir. Şen, çocuğun en duyarlı olduğu yıllarında, ‘resimli kitaplar’ göz ve kulak yolu ile zihin ve duygularını uyarmak için çocuğun yaşamına girerler, vurgusunda bulunmaktadır. Buna göre makro yapıları oluşturan öğeler;

5.a.1. Çizgi karakterler/animasyonlar/illüstrasyonlar; Dergi içeriklerini oluşturma aşamasında metinleri destekleyen ve ön plana çıkaran en önemli öğeler çizgi karakterler/animasyonlar/ illüstrasyonlardır. Bu kullanım sıklıkla günümüzde bildik kahramanları üzerinden yapılmaktadır. En dikkat çekici özellik, hayvan ve cansız karakterlerin kişileştirilmesidir. Örneğin, Samsam çocuk dergisinde ana karakter Samsam’ın arkadaşlarının uzaylı ama bizden biri gibi özdeşleştirilmesi, National Geographic Kids dergisinde, kobay farenin “pelerinin nerede” şeklindeki düşünce yazısı kişileştirme taşımaktadır.

5.a.2. Renk kullanımı; Derginin albeni yaratılmasında renkler önemlidir. Çocuk dergilerinde de hemen hemen her renk kullanılırken özellikle kırmızı, sarı, yeşil, pembe(açık-koyu), turuncu ve mavi(açık-koyu) renginin sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Genel olarak, kırmızı rengin; tutku, enerji ve cesur, sarı rengin; dışa vurumcu, açık yürekli, yeşil rengin; insancıl, hizmet etmeyi seven, uyumlu, dengeli, pembe rengin; açık; şefkatli, sevgi dolu, tatlı dilli, koyu; çabuk heyecanlanan, hassas, turuncu rengin; neşe ve enerji, Mavi rengin ise, yaratıcı algılama gücü, rahatlık, sakinlik vb. sunduğu kabul edilmektedir. Örneğin, Marsık Çocuk dergisi, Samsam Oyun dergisi kapak kullanımında, turuncu, National Geographic Kids; Sarı, TRT Çocuk dergisi; yeşil, Meraklı Minik ve Prenses dergisi; pembe ve açık yeşil, Caillou dergisi ise kırmızı ve açık maviyi tercih etmektedir.

5.a.3. Tipografi kullanımı; Dergilerin kapakta ve iç sayfalarda kullanılan tipografi seçimleri değişmekle birlikte sıklıkla 2-3 karakterden fazla tipografi tercih edilmediği kabul edilmektedir. Zira çok sayıda tipografi seçimi sayfa içinde sıkışıklığa ve tasarımsal olarak hoşnutsuzluğa neden olacaktır. Bu nedenle kullanılan tipografilerin a) özel tasarım tipografiler; b) Kuyruklu tipografiler(Serif), c) Dik tipografiler(Sans Serif) üzerinden tercih edildiği anlaşılmaktadır.

5.a.3.1. Özel tasarımlı tipografiler; kapak logosunun uygulanışı ve ana haber başlıklarının verililiş sırasında tercih edilen, eğlenceli, hareketli ve derginin yayın politikasına/türüne bağlı olarak tasarlanmış tipografilerdir. Okumanın zorlaşmaması, sayfa üzerinde büyüklük(punto) ve renk dokusuyla sıkışıklık yaratmaması konusunda hassasiyet gösterilmesi gereklidir. Uzun soluklu yazılarda kullanım zorluğu taşırlar. Örneğin, Samsam, Prenses çocuk dergisi logo ve iç sayfa kullanımları.

5.a.3.2. Kuyruklu tipografler(Serif); Her harfin bitiş çizgisinde uzantıları bulunmaktadır. Yazı uzaktan birleşik gibi durmakta ancak yakından bakıldığında temelde bir ayrılık göstermektedir. Gözü yormaması ve hızlı okumaya rahatlık vermesi nedeniyle haber metinlerinde kullanılırlar. Örneğin, National Geographic dergisinde sayfa 45'te yer alan “Ne var Ne Yok” köşesindeki kullanım gibi.

5.a.3.3. Dik tipografler (Sans Serif); Her harfin bitiş çizgisi bulunur ve böylelikle ara geçişleri ayrılmaktadır. Bu karakterler okunaklılıkları (uzaktan) daha rahat olması nedeniyle daha çok başlıklarda tercih edilmektedir. Örneğin, Caillou dergisi kullanımları.

5.b. Çocuk Dergilerinin Mikro Yapısını Oluşturan Ögeler ve Özellikleri

Dergi içeriklerindeki mikro yapı; cümle yapıları, sözkonusu yapıların nasıl aktarıldığı, sözcükler vb. üzerinedir. Çocuk dergilerinde makro yapının güçlü bir yapısı bulunmaktadır ancak mikro yapıda dilin kullanılması da önemlidir. İçerikler belirlenen haber kategorileri üzerinden(yazılı ögeler) olmakta ve çocuk okuyucuların çabuk anlamasını sağlayacak kısa cümlelerin kurulması tercih edilmektedir.

6. Araştırmanın Yöntem ve Tekniği

Bu çalışmada, küresel pazarda yerini almış ve çocuk tüketicilere ulaştırmış çocuk dergileri, rastlantısal örneklem çerçevesinde incelenmektedir. Ancak çocuklara yönelik çok sayıda derginin olması araştırma evreninin genişliğine yol açmaktadır. Araştırma kapsamına alınacak dergilerde 2 kategori oluşturulmuştur. İlk olarak popüler çizgi film ve çizgi roman karakterleri üzerinden tasarlanan çocuk dergileri (Bakugan, Disney Club, Prenses, Sünger Bob, Arabalar, Bugs Buny, Çilek Kız, Spider Man, Tom ve Jerry, Winix Club, Caillou, vb) ikinci olarak bunların dışında yer alan, merkezi herhangi bir çizgi roman ya da çizgi film karakterine dayanmayan çocuk dergileri (National Geographic Kids, Meraklı Minik, Doğan Kardeş, Marsık Çocuk, vb) ele alınmaktadır. Araştırma kapsamına alınan dergiler 6 aylık dönem dahilinde analiz edilmiştir.

Araştırmanın örnekleme içinde “National Geographic Kids, TRT Çocuk Dergisi, Disney Prenses, Caillou, Meraklı Minik, Samsam, Marsık Çocuk Dergisi” adlı 7 çocuk dergisi ele alınmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Meraklı Minik dergisinin Mart ayı ve 32 sayfa, Marsık Çocuk Dergisi Eylül ayı ve 32 sayfa, TRT Çocuk Dergisi Mart ayı ve 66 sayfa, Samsam Kasım ayı ve 32 sayfa, Disney Prenses Mart ayı ve 34 sayfa, Caillou Aralık-Ocak ayı ve 23 sayfa ve National Geographic Kids Mart ayı ve 48 sayfa olarak toplam 267 sayfa

oluşturmaktadır.

Söz konusu dergi içeriklerinde, aile kavramının nasıl inşa edildiği sorusuna yanıt aranmaktadır. Bu nedenle haber kategorisi gözetilmeksizin aile temsilleri ve yapıları üzerinden incelenmeye gidilmektedir.

7. Ele Alınan Çocuk Dergilerindeki Aile Kavramı ve İnşası “Meraklı Minik” Çocuk Dergisi

Dergi “Tübitak” yayınlarına ait okul öncesi çocuk gelişimini hedefleyen çocuklara yönelik bir dergidir. İçindekiler kapsamında yer alan konulara bakıldığında “Küçük Kız Baharın Gelişini Kutluyor” ,“Dans Etmek İçin”, “Müzikal Oyuncuları”, “Kostüm Odasında Neler Var”, “Bir Müzikal Hazırlanıyor”, “Fındıkkıran Balesinin Kostümleri Nasıl Tasarlandı”, “Bu Dansla Çok Farklı”, “Akordeon, Gayda, Gitar, Keman Bu Sırayı İzle Her Zaman” , “Karadenizli Çocuklar Horon Oynuyor”, “Baş Gövde ve Bacaklar Birleşsin Tüm Parçalar Tamamlansın Dansçılar”, “Çok Merak Ediyorum”, “Haydi Mutfağa”, “Küçük Eller İş Başında”, “Kırçılın Seçtikleri” haberler ile karşılaşmaktadır. Derginin Mart ayı sayısında işlediği ana haber yaklaşımı, “haydi dans edelim” seslenişi ile “dans ve dansçılar”dır.

Dergi içerisinde yer alan bölümlerde “Aile” inşası; Meraklı Minik dergisinde “Küçük Kız Baharın Gelişini Kutluyor”(2-7) adlı bölümde aile temsiline rastlanmaktadır. Görsel öğelerle desteklenerek oluşturulan hikâye toplam 6 sayfadır. Resimli hikâyede “modern çekirdek aile” sunumu yer almaktadır.

Modern çekirdek ailedeki çocuk, masum ve yetişkin korumasına gereksinimi olan biri olarak algılanmaktadır. Bu algılama hükümet, medya ve okullar tarafından pekiştirilmektedir (Elkind, 2001: 16). Dergideki hikâyeye küçük kız üzerinden oluşturulmakta ve onun can sıkıntısını gidermek için yaptıkları anlatılmaktadır Aile içerisinde anne ve babanın rol ve sorumluluk alanı bu hikâyede içerisinde şu şekilde yer almaktadır.

*“Küçük kız yapacak eğlenceli bir şeyler arıyordu.
Annesi bahçeyle uğraşıyordu. Onun yanına gitti. Biraz papatya, biraz petunya, biraz sarı nergis, biraz da horozibiği tohumu ekti. Ama yok, canı bahçeyle uğraşmak istiyordu”(2)*

Anne bu hikâyede içerisinde güzel ve estetik olanla ilişkilendirilmiştir. Görsel olarak bakıldığında da pembe kazak, yeşil çiçekli pantolon, mavi ayakkabılar ve yeşil şapka ile güzel ve genç bir anne tasviri sunulmaktadır. Kadının, gülümseyen yüzü ve sevecen tavrı, toplumsal alanda anne figüründen beklenen tavır ve davranış profilini destekler bir nitelik taşımaktadır. Baba ise,

bahçe kapısının tamir işleri ile uğraşırken resmedilmektedir. Evin güvenliği ve dolayısıyla evde koruyucu rolü babanıdır. Ev içi alanın güvenliğini sağlamak için kapının tamir işleriyle uğraşmakta ve dışarıya karşı ailesini güvence altına almaktadır. Mavi kazağı, gri ayakkabıları ve pantolonuyla görüntüsel olarak da modern ve genç bir baba figürü sunulmaktadır. O da tıpkı anne gibi gülümsemekte ve kızıyla ilgilenmektedir. Dolayısıyla “bir taraftan geleneksel olarak kendisine atfedilen değer ve rolleri sergilemeye, bu yolla erkekliğini yeniden üretmeye çabalarken, öte yandan toplumsal dönüşümle gelen ve geleneksel erkeklik tanımlarına uymayan ev işleri, çocuk bakımı gibi sorumlulukları yerine getirmesi ve empati, hoşgörü, uzlaşım gibi kadınsı değerleri sergilemesi beklenmektedir”(Oktan,2008:153).

Abi ise hikâye içinde, bahçede bulunan masanın üzerinde resim yaparken resmedilmekte ve uçurtma uçuran bir çocuk resmi çizmektedir. Erkek çocukların oyun ve ilgi alanları yaptığı resim üzerinden aktarılmaktadır. Daha sportif ve güç gerektiren oyunlar erkek çocukların daha sık tercih ettiği alanı oluşturmaktadır. Ancak resimli hikâyede küçük kızın, ne annesiyle bahçe işleriyle ve ne babasıyla tamir işleriyle uğraşmaktan ne de abisiyle oynamaktan mutlu olmadığı görülmektedir. Bunun için evden bir radyo alıp müzik açar. Önce kendisi dans etmeye başlar. Daha sonra tüm aile küçük kıza katılarak mutlu bir şekilde dans etmeye devam ederler. Dolayısıyla hikâye, mutlu küçük çekirdek aileyi temsil etmektedir. Anne, baba ve çocuklar ortak bir payda da buluşarak vakit geçirebilmekte, geleneksel ailedeki otorite ve çocuk ebeveyn ilişkisinden çok farklı bir ilişki biçimi vurgulanmaktadır. Ayrıca görsel olarak baktığımızda da gerek renkler gerek resmedilen figürler açısından çocuğa bu tür bir aile içinde yer almanın verdiği mutluluğa işaret edilmektedir.

Marsık Çocuk Dergisi

Marsık Yayınevi tarafından yayınlanan “Marsık Çocuk Dergisinin” içeriğini oluşturan bölümlere bakıldığında, “Filiz Vedat ve Havla”, “Tac Mahal Ülkesinde”, “Balık Tutmak için İyi Bir Gün”, Tepede Yürüyüş”, “Dağda Kamp Yapmak”, “Buzlar Ülkesinde”, Sahilde Bir Gün”, “Sirkteki Cambazlar”, “Çabuk Odanı Topla”, “Spor Sahasında”, “Canavarların Savaşı”, “Çin Seddin’de”, Laboratuvarda Heyecan Verici Deneyle”, Ortaçağ Oyunları”, “Yanıtlar” olmak üzere 14 haber bölümü yer almaktadır.

Bölümler içerisinde dikkat çeken ortak özellik, çocuğun “doğa ve spora” karşı ilgili olmasını sağlayacak metinlerin ve görsel düzenlemelerin yer alıyor olmasıdır. Kapakta “Üçler Çetesi- Filiz, Vedat ve Havla” başlığı ile, hayvanlara karşı sevginin güçlendirilmesi, arkadaşlık kavramının geliştirilmesine yönelik mesajlar metin ve görsel düzenlemeler içerisinde yer almaktadır.

Dergi içerisinde yer alan bölümlerde “Aile” inşası; “Çabuk Odanı Topla” başlıklı resimli hikaye (16-19) analiz kapsamında ele alınmaktadır. “Filiz” adlı kız çocuğunun doğum gününde hediye olarak verilen bir köpek yavrusuyla yaşadıkları üzerinden kurgulanan bir öykü aktarılmaktadır. Hikaye toplam dört sayfadan oluşmaktadır. Resimlerle desteklenen hikaye içerisinde anne, baba, kız çocuğu ve onun arkadaşı Vedat yer almaktadır. Genel olarak konuya bakıldığında: hikâyedeki “Havla” adlı köpek yavrusu çok yaramazdır ve Filiz’in anne ve babası evden dışarı çıktığında bütün evi birbirine katmaktadır. Ancak ailesi bütün bu yaramazlıkları Filiz’in yaptığını sanmaktadırlar. En sonunda bir plan yapan Filiz, köpeğin yaramazlıklarını anne ve babasına kanıtlar.

Anne ve baba figürünün ilk resmedildiği kare toplumsal cinsiyet rollerinin sunumu açısından önem taşımaktadır. Anne sarı saçlı “batılı ve modern” bir annedir. Fiziksel açıdan bakıldığında, bakımlı ve narin bir yapısı vardır. Pembe bir elbise içerisinde günümüzün olması istenen bakımlı, güzel ve genç anne figürüdür. Ancak elinde yeni yıkamış olduğu ve bulaşığı kuruladığı anlaşılan bir havluyla resmedilmiştir. İçerikte, kadının ve erkeğin ev içi alanda rolleri belirlenmektedir. Bulaşık yıkamak, evi temizlemek gibi işler kadına aittir. Baba figürü ise, elinde gazete ile kapının girişinde yer almaktadır. Yine modern görünümlü batılı bir erkek tasviri yer almaktadır. Erkeğin (baba) dış dünyayla ilgili dolayısıyla kamusal alanda etkin olduğuna dair bir görünüm yaratılmaktadır. Aslında kadın ve erkeğin rol ve sorumluluk alanının belirlendiği bu kare bir yanı sıra ilgi çekici bir nitelikte taşımaktadır.

Mekana bakıldığında tam olarak neresi olduğuna dair kesin bir bilgi içermemekle birlikte kadının bulaşık kurularken (mutfak dışı alanda), erkeğin ise ayakta gazete ile konumlandırılması, hikayenin başında anne ve babanın ev içi rol dağılımını vermesi açısından ilginçtir. Geleneksel geniş aile içerisinde çocuk çoğu zaman ve içi ya da ev dışı alanda tek başına bırakılmazken anne ve babanın birlikte işgücü olarak yer aldığı bu aile içerisinde çocuk sıklıkla tek başına kalmaktadır. Tek başına kaldığı zamanlarda yaşanan sorunlar karşısında anne daha hoşgörülü, temkinli bir tavır içerisinde sunulurken, baba evde öfkeyi ve dolayısıyla iktidarı temsil eden kişi rolündedir.

Her ne kadar modern çekirdek aile içerisinde, geleneksel aileye göre eşitlikçi bir yaklaşım sergilense de, yine de otorite kurmak babanın işidir. Sorunlar karşısında çocuklar üzerinde otorite baba tarafından sağlanmaktadır. Ancak günümüz postmodern çocuğu bu sorunun üstesinden gelebilecek zekâyâ sahiptir. Çünkü “Postmodern çocukluk yetkin, hazır ve yaşamın tüm olanaklarıyla ve meydan okumalarıyla uğraşabilecek biri olarak görülmektedir.” (Elkind, 2001; 15) Dolayısıyla hikâyede içerisindedeki zekice plan yapan Filiz, anne ve babasına bu planı sayesinde haklılığını kanıtlamaktadır. Hikâyede dikkat

çeken çocuğundan özür dileyen anne ve baba figürüdür. Geleneksel aile yapısı içerisinde düşük statüsü gereği daha pasif olarak konumlandırılan çocuk, modern aile içerisinde daha etkin ve aktif hale gelerek, alınan kararlar üzerinde belli bir noktaya kadar söz sahibi olabilen bireyler haline dönüşmektedir. Dergi içerisinde başka bir alanda aile temsiline ilişkin bir veri yer almamaktadır.

TRT Çocuk Dergisi

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu adına yayınlanan derginin içinde; “editörden, içindekiler, “Patko”, “Ya Böyle Olsaydı”, “Ortaya Karışık”, “Yüksek Dağlarda”, “Sevimli Sözlü Tarih”, “Söyleşi”, “Kanalımızda Neler Var”, “Mucit Nuri”, “Gelecekte Bir Gün”, “Bilge Kuş”, “Gezgin, Fırıldaklar Teşkilatı”, “Benim Ailem”, “Orada Burada Furkan”, “İlim Bilim Merkezi”, “Kahramanlar Dünyası”, “Hikayeyi Tamamla”, “Koleksiyoncu”, “Tekno Tarcan”, “Gizemler Diyarına Yolculuk”, “Rıfki”, “Bizimkiler Ve Sizininkiler”, “Tak Takıştır”, “Yap Yapıştır”, “Geçilmez”, “Geçmiş Zaman İçinde”, “Şiir”, “Fikrinin Fikri”, “Abone Ol”, “Oyun Alanı”, “Tiyatro Bulmaca”, “Picasso Bulmaca”, “Ben Yazdım Çizdim Çektim”, “Kafa Tamircisi”, “Bulmacayı Yap Oyunu Kap”” başlıkları altında bölümlendirilmiştir. Dergi içerisinde kanalda yayınlanan çizgi film ve programların bölümlerinin dışında farklı hikaye ve çizgi romanlara da yer verilmektedir.

Dergi içerisinde yer alan bölümlerde “Aile” inşası; “Ortaya karışık” (10-11) adlı iki sayfalık karikatür ile desteklenen bölümde: iki kare içerisinde aile sunumu yer almaktadır. Çizimler geleneksel aile motifi taşımaktadır. Televizyon karşısında misafirleriyle zaman geçiren aile mizahi bir dille sunulmaktadır. Çocuklar, evin büyükleri (dede, nine), anne, baba hep birlikte küçük bir mekân içerisinde yer almaktadır. Odada otobüslerdeki tutunma halkalarıyla ayakta duran genç ve orta yaşlı kişiler vardır. “*Ev kalabalık olunca başka türlü olmuyor komşu*” yazısını içeren konuşma balonu ile görsel malzeme tamamlanmaktadır. Geleneksel geniş ailenin kalabalık yapısının günümüz için zorluğu mizahi bir dille aktarılmaktadır.

Söyleşi bölümünde ise futbolcu Alex De Sousa ile yapılan bir röportaj yer almaktadır (16-18). Bu derginin hedef kitlesinin çocuklar olduğu düşünüldüğünde, özellikle popüler olan kişilerin yaşam tarzları ve hayata bakışı onların kişilik gelişim süreci içerisinde etkili olmaktadır. Bu röportaj içerisinde Alex’in sporcu kimliğinin dışında ailesine verdiği önem de vurgulanmaktadır. Röportajdaki bir fotoğraf içerisinde Alex ve çocukları yer almakta ve mutlu bir porte çizilmektedir. Futbolcunun çocuklarına olan düşkünlüğü röportaj içerisinde metinsel olarak da desteklenmektedir. Dolayısıyla “başarılı olmak ve aile kavramı” yan yana kullanılmakta ve mutlu çekirdek ailenin inşası pekiştirilmektedir.

Aileye ilişkin veriler taşıyan bir başka bölüm ise “Bilge Kuş” adlı hikayedir(22-23). Büyükannesin hediye ettiği bir müzik kutusu etrafında gelişen öykü, küçük kızın büyükannesine duyduğu özlemi anlatmaktadır. Farklı şehirlerde yaşadıkları için zamanın biran önce geçmesini ve büyükannesinin yanında olmayı isteyen küçük kız, ona kavuşmanın hayalini kurmaktadır. Hikaye içerisinde aile motifini destekleyici görsel unsur yer almamakla birlikte, büyükannenin başka bir mekanda olması nedeniyle, okuyucuya “modern çekirdek aile yapısını” düşündürmektedir. Mekan olarak bakıldığında hikayenin başında verilen “kırmızı halı kaplı ahşap merdivenleri hızlıca indi” cümlesinden yola çıkarak, iki ya da 3 katlı bir evde oturdukları anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında ise, ailenin yer aldığı mekan tasviri müstakil bir ev içerisinde konumlandırılmaktadır.

Dergi içerisinde “Benim Ailem” adlı bölüm bir çocuğun dilinden yaşadığı ülkenin (Hollanda) özellikleri aktarılmaktadır(50-51). Daha çok, ülkenin temel tanıtıcı özellikleri (Geleneksel tahta ayakkabılar, bayrak, ekmekler, yel değirmenleri, laleler, Alpler vb) görsel malzemeyle desteklenerek vurgulanmaktadır. “Benim Ailem” başlığı, kırmızı büyük bir kalp ve etrafındaki küçük kalplerle dikkat çekici hale getirilmiştir. Bu noktada sevgi ve aile bağları üzerinden kurgulanan bir aile sunumu söz konusudur. Haber başlığının altında, anne ve babanın yan yana ve kucaklarında çocuklarının olduğu fotoğrafla verilmekte ve ailenin mutluluğu vurgulanmaktadır.

TRT çocuk kanalında yayınlanan bir çizgi dizi “Pepee”, dergi içerisinde çocuklara tanıtılmaktadır (36-37). İki sayfadan oluşan bölüm içerisinde Pepee’nin ailesi bir çizimle sunulmaktadır. Türk yapımı bir çizgi dizi olan Pepe “İşte Pepe ve Ailesi” başlığı altında, anne, baba küçük kız kardeş Bebee ve Pepe’nin dedesi ve ninesi ile birlikte sunulmaktadır.

Geleneksel geniş ailenin görüntüsünün yer aldığı bu çizim, diğer hikayelerden farklı bir aile yapısını yansıtmaktadır. Çizim içerisinde tüm aile bireyleri mutludur. Küçük kız kardeş kırmızı kurdelesini ile sevimli bir kız çocuğudur. Pepee ters taktığı şapkası, renkli uzun kollu giysisi ve mavi tulumu ile “afacan erkek çocuk” olarak belirtilmektedir. Çocuklar gülümseyen yüzlerle birbirlerine bakmaktadırlar. Görsel açıdan bakıldığında, nine; başörtülü, beyaz saçlı ve gözlüklü sevimli bir yaşlı tasviri içerisinde verilmektedir. Ancak kocasının arkasında bırakılarak ikincil durumdadır. Dede ise, karısının bir adım önünde elleri arkasında, yün yeleğini giymiş, klasik geleneksel erkek tipini yansıtmaktadır. Yüzündeki mutlu ifade onun otoritesinin yanında sahip olduğu sevecen yanı da yansıtmaktadır. Kısaca Pepee, geleneksel geniş ailenin tasvirinin yapıldığı bir çizim içerisinde tanımlanmaktadır.

Dergi içeriğinde, “Geçmiş zaman içinde” adlı köşede(54-56), Mehmet Akif Ersoy’un hayat hikayesi anlatılmakta ve bölüm resimli bir hikaye olarak

sunulmaktadır. Kahverengi ve tonlarıyla oluşturulan görsel tasarım dikkat çekicidir. Hikaye, eski kültürel değerlerin vurgusuna odaklanmaktadır. İki katlı ahşap evde, annesi babası ve kardeşiyle yaşayan Mehmet'in babasıyla arasında kurduğu sıkı bağ, aile bireylerinin birbirlerine olan sevgisi ile dikkat çekici hale getirilmektedir.

Samsam Çocuk Dergisi

Marsık Yayınevi tarafından yayınlanan ikinci bir çocuk dergisi de 32 sayfadan oluşan "Samsam çocuk dergisi"dir. Bir çizgi karakterin maceralarından yola çıkan derginin içeriğinde, "Sam Bul", "Çiz", "Boyama", "Roman", "oyun", "öneri", "oyun" "labirent" "şakalar", "gizem", "labirent", "çizgi Roman", "Arkadaş köşesi", "boyama" "çiz", "bulmaca", "mantık", "keşif köşesi", "bilim köşesi", "evren", "senin gezegenin", "yanıtlar" gibi bölümler bulunmaktadır.

Dergi içerisinde aile kavramına ilişkin herhangi bir metin ya da görsel öge yer almamaktadır. Uzay, canavarlar, gezegenler gibi kurmaca bir evren içerisinde geçen öyküler ve kahramanların yaşadığı olaylar konu alınmakta bu evrende aile temsili bulunmamaktadır.

Prenses Çocuk Dergisi

Doğan Egmont Yayıncılık tarafından yayımlanan "Prenses" çocuk dergisi toplam 34 sayfadan oluşan bir dergidir ve içeriğini kız çocuk okuyucu üzerinden kurmaktadır. Dergi içeriğini Disney Prenseslerinden yola çıkılarak hazırlanmaktadır.

Dergi; "Bella'nın En Sevdiği Yer", "Güllü Kitap Ayracı", "Bahçede Kitap Keyfi", "Kraliyet Dansı", "Çiçeklerin Peşinde", "Orman Boyama", "Çiçek Prensesi", "Poster", "Deniz Canavarı", "Denizkızı Testi", "Saklambaç", "Su Renkleri", "Masal Eğlencesi", "Fare Balosu", "Kraliyet Balosu Hazırlığı", "Prenses Davetiyeleri" bölümlerinden oluşmaktadır. "Her kızın bir prenses olduğu" mesajı, dergi içerisindeki görsel ve yazılı metinlere aktarılmaktadır. Masalsi tasvirlerin ve görsel betimlerin yer aldığı bu dergi, kız çocuklar için fantastik bir evren sunmaktadır. Lüksün ve ihtişamın prensesler üzerinden aktarıldığı bu evren içerisinde sihirler, konuşan hayvanlar, insansılaştırılan yaratıklar yer almaktadır.

Derginin başında bir baloncuk içerisinde "Bu sihirli derginin sahibi Prenses..... ..adını sihirli tozun üzerine yaz" (3) denilerek derginin başında bunun sihirli bir evren olduğu inancı yaratılmaya çalışılmaktadır. Dergi içerisinde aile kavramına ilişkin herhangi bir metin ya da görsel öge bulunmamaktadır. Bu evren prensesler, masalsi mekanlar, yakışıklı prensler ve görsel bir şölen içerisinde çizilen denizaltı mekanları içermektedir. Buradan

hareketle, dergi içerisinde başka bir haber alanında da, aile temsiline ilişkin bir veriye rastlanmamaktadır.

Caillou Çocuk Dergisi

Panini Medya Yayıncılık tarafından çocuk okuyuculara sunulan “Caillou” dergisi, özel bir kanalda yayınlanan çizgi filmin popüler bir karakterdir. Dergi toplam 23 sayfadan oluşmaktadır. İçerikleri; “Caillou Postası, Uzay Ayıları, Hatırlıyor musun?, Astronot Caillou, Büyük Uzay Yarışı, Caillou, Rosie ile Boyamaca, Bayan Martin ile Öğreniyoruz, Ayı Labirenti, Caillou Pipetleri Yapalım, Leo’dan bir bulmaca Caillou ne yapıyor” gibi bölümlerden oluşmaktadır. Dergi “Caillou” adlı karakter üzerinden oluşturulmuş, çizgi roman, bulmaca, boyama, oyun gibi bölümlere sahiptir. Görsel açıdan bakıldığında resimlerin büyüklüğü, renklerin canlılığı son derece dikkat çekicidir.

Dergi içerisinde yer alan bölümlerde “Aile” inşası; “Caillou” çizgi filmi, aile kavramının önemini sürekli olarak vurgulayan bir yapıya sahiptir. Anne ve babaya saygılı olmak, kardeşle iyi ilişkiler kurmak gibi aile içi ilişkileri destekleyen mesajlar çizgi film içerisinde yer almaktadır. Dergi içerisinde aileye ilişkin direk bir mesaj yer almamakla birlikte, “Uzay Ayıları” adlı bölüm içerisinde anne ve baba temsiline yer verilmekte ve annesi tarafından oyun evine bırakılan Caillou ve arkadaşlarının maceraları anlatılmaktadır. Arkadaşları ile birlikte astronotçuluk oynayan Caillou, daha sonra babası tarafından oyun evinden alınarak eve doğru yola çıkmaktadır. Aile inşasına ilişkin verilere bakıldığında, ilk karede annesi ve Caillou el eledir. Anne sevecen bakışlarla Caillou’ya bakmaktadır. Giyim kodları göz önünde bulundurulduğunda, modern bir anne sunumu söz konusudur. Anne, mavi bir etek ceket takım giymiştir. Hikaye içerisinde annenin çalıştığına ilişkin veriye rastlanılmamıştır. Geleneksel geniş aile içerisinde evde kardeşleri ve kuzenleri ya da akrabalarıyla büyüyen çocuğun, günümüz modern toplumunda oyun evine geçişine dikkat çekilmektedir. Modern çekirdek aile içerisinde tek başına kalan çocuğun sosyalleşmesi, kreş, oyun evi gibi alanlarda sağlanmaktadır. Caillou oyun evine annesinin elinden tutarak gitmektedir. Annenin Caillou’ya bakışı son derece sevecendir ve yüzünde mutlu bir gülümseme vardır. Anne ve çocuk arasındaki ilişkinin düzeyi beden diline yansımaktadır. Babası figürü ise, hikayenin sonunda resmedilmektedir. Caillou’yu oyun evinden almaya gelmiştir.

Modern toplumda anne kadar baba da çocuk ile ilgili işlerden sorumludur. Geleneksel aile yapısı içinde ev içi alandan ve çocuk bakımından sadece anne sorumluyken, bu sorumluluk artık erkek tarafından da üstlenilmektedir. Kadının çalışma hayatına girmesiyle birlikte ve kamusal alanda yer almaya başlaması, ev içi rol dağılımında da farklılıklara yol açmıştır.

Dolayısıyla hikaye içerisinde, modern anne ve baba temsili inşası söz konusudur. Ayrıca babanın görsel olarak temsili otoriter baba figüründen uzaktır. Çocuğuna sevecen dolu bakışı, okul çıkışında çocuğunun çantasını alıp taşıması, giyim şekli, babanın bu özelliğini destekler niteliktedir. Çocuğuna “günün nasıl geçti” diye sorarak, onunla bir yetişkin gibi konuştuğu anlaşılmaktadır. Babanın, arkadaşlarıyla olan sorununu nasıl çözdüğünü anlatan Caillou’ya “çok iyi yapmışsın” diyerek onu onayladığı ve takdir ettiği görülmektedir. Bu yapıyla da geleneksel geniş ailedeki otoriter baba figüründen uzak bir sunum söz konusudur.

National Geographic Kids Türkiye

Doğuş Dergi Grubu tarafından yayımlanan National Geograpic Kids dergisi, çocuklara doğayı ve hayvanları sevdirmeyi ve onları çevreye karşı bilinçli bir birey haline getirmeyi amaçlayan bir dergi görünümündedir ve bu yönüyle diğer çocuk dergilerinden ayrılmaktadır. İçindekilere bakıldığında, “Garip Ama Gerçek”, “Guinnes Dünya Rekorları”, “Bunları Biliyor Musun”, “Süper Buluşlar”, “Sıkı Dostlar”, “Şaşırtan Hayvanlar”, “Yeni Sinema Filmi Rango”, “Yeni Nesil Robotlar”, “Mısır Kraliçesi Kleopatranın Gizemi”, “Çocuklar İçin”, Sevgili Dostum Leopar Fokuve Antartikadaki Sualtı Maceram”, Dünyanın Su Sorunu”, “Oyun Adası”, “Konuşan Fotoğraf”, “Ben Kimim”, “Komik Mektup”, Maymunlu Kapı Askısı Yapalım”, “Animal Jam”, Kırmızı Alarm”, “Ne Var Ne Yok”, “Sanat Galerisi”, “Post Galerisi”, “Karmaşık Dünya” başlığı altında yer alan bölümler yer almaktadır.

Dergi çocukların dünyada olan biten olaylara karşı duyarlı olmalarını amaçladığı için bu bölümler altında konu başlıkları dikkat çekmektedir. Susuzluğun dünya için yarattığı tehlike, su altında yaşayan canlıların genel özellikleri, teknolojik buluşlar gibi geniş bir yelpazeye sahip olan dergi içeriğinde, aile temsiline ilişkin bir veriye rastlanmadığı görülmektedir. Ancak “Oyun Odası” (38) adı altında yer alan “iki resimdeki farkları bul köşesinde” bir doğum günü partisi resmedilmektedir. Sarışın dokuz, on yaşlarındaki bir oğlanın doğum günü partisi kutlaması dikkat çekmektedir. Doğum günü süsleri, pastalar, hediyelerle dolu bir ortam içerisinde iki yetişkin birey bulunmaktadır. Dolayısıyla, doğum gününü kutlayan çocuğun anne ve babası olarak nitelendirmek mümkündür. Çocuklarının bu mutlu anlarını çekmeye çalışan baba, büyük bir mutluluk içinde onu alkışlayan bir anne figürü çerçevesinde, modern, çekirdek ve kentli aile yapısının izleri görülmektedir. Çok katlı pastalar, modern yaşamın hızına uygun olarak tüketilen pizzalar, parti şapkaları, balonlar vb. tüketim toplumunun resimdeki göstergeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dergi içerisinde başka bir haber alanında da, aile temsiline ilişkin bir veriye rastlanmamaktadır.

SONUÇ

Genel olarak bakıldığında çocuk dergilerinin gerek içerik düzenlemesi gerekse anlatı yapısıyla çocukların ilgisini çekecek bir tasarıma sahip olduğu görülmektedir. Son dönem çocuk dergilerinde popüler çizgi roman ve animasyon karakterlerin dergilerinin sayısal olarak artış göstermesi dikkat çekicidir. Tüketim kültürünün bir parçası olarak konumlandırılan çocukların, bu dergilerin verdikleri oyuncaklar üzerinden satın alma kararları etkilenmeye çalışılmaktadır.

Bu tür dergilerin, diğer çocuk dergilerinden farklı bir içerik düzenlemesiyle tasarlandıkları görülmektedir. Bu dergilerin sayfa sayısı olarak daha kısa oldukları, hikaye ya da eğitici bilgilerin genellikle yer almadığı, ait olduğu çizgi film karakterinin pazar payını arttıracak reklamları sıklıkla kullandıkları görülmektedir.

Çizgi film karakterleri, dergi içerisinde çocukların en çok dikkatini çeken ve en çabuk benimsedikleri karakterler olarak karşımıza çıkmaktadır. Zaman zaman bu çizgi karakterlerine giydirilen kişilik yapısı, çocuğun gerçek dünyada olaylar karşısında verdiği tepkiler, olaylara katılım biçimleri gibi duygusal alanlarında etkili olmaktadır. Onun gibi davranma, onun gibi konuşma, kısaca ona benzemeye çalışma, çocuğun karakterle arasında kurduğu bağın ne kadar güçlü olduğunu kanıtlamaktadır.

Dergilere aile kavramının temsili açısından bakıldığında dikkat çeken nokta aile kavramına ilişkin verilerin azlığıdır. Günümüzde aile kavramının eski önemini yitirmiş olması dergilerin içeriklerinde de kendini belli etmektedir. Aile, dostluk, arkadaşlık gibi kavramlar yerini teknolojiye, ya da masalsi evrenlerde geçen sanal karakterlerin dünyasına bırakmıştır. Teknolojinin hakim olduğu günümüz dünyası içinde çocuk, bu alanlarda ailesiyle geçirdiği zamandan daha fazlasını geçirmektedir. İnternet, bilgisayar oyunları, oyun konsolları çocuğun dünyası içerisinde oldukça geniş bir yer kaplamakta, sanal dünya da geçirilen zaman çocuğun çevreyle olan ilişkisini kısıtlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında aileyle geçirilen ortak zamanın ve birlikte yapılan faaliyetlerin de azaldığı görülmektedir. Dergi içeriklerinde de görsel ve metinsel olarak aileye ilişkin verilen azalmasını bu durumla ilişkilendirmek mümkündür.

KAYNAKÇA

Aytaç, M.(2007), Ailenin Serencamı, Ankara, Dipnot Yayınları.

Çatalcalı, A,(2009),Okul Öncesi Dönem Çocuk Hikâye Kitapları: Stereotipler ve Kimlikler, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, yıl:1 sayı:1.

- Elkind,D.(2001) Childrearing and Education in a Changing World Ankara.Çev: Emine Gül Kapçı, Değişen Dünya da Çocuk Yetiştirme ve Eğitim, Yayına Hazırlayan,Bekir Onur, Chancing Chilhood In the World and Turkey, Dünya da ve Türkiye’de Değişen Çocukluk İmgesi, 3. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Frederick, E.(1995). Çocuk ve Toplum Çocuğun Toplumsallaşması, çev: Nazife Güngör, Ankara, Gündoğan Yayınları.
- Güneş, S.(2001) Medya ve Kültür, Sessiz Yığınların Kültürel İntiharı, Ankara,Vadi Yayınları, 2. Baskı.
- Oktan, A.(2008), Türk Sinemasında Hegemonik Erkeklikten Erkeklik Krizine: Yazı-Tura ve Erkeklik Bunalımının Sınırları, Konya, Selçuk Üniversitesi, İletişim fakültesi Akademik Dergisi Ocak Sayısı.
- Poster, M, Eleştirel Aile Kuramı, (1989) Çev: Hüseyin Tapınç Ayrıntı Yayınları.
- Segal,L.(1992). Ağır Çekim Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler, İstanbul, cev:Volkan Ersoy, Ayrıntı Yayınları.
- Topses, M.D.(2008). Modern Aile Yapısı ve Fonksiyonlarının Bireyin Elcil DavranışDüzeyi ile İlişkisi, İstanbul: Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü
- Yalçın, A, Gıyasettin A. (2003). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Akçag Yayınları
- Uzmen, S ve Mağden D (2002), Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Prososyal Davranışlarının Resimli Çocuk Kitapları İle Desteklenmesi, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 15, 193-212.
- Gönen M, Uyanık Balat G. (2002), Çocuk Kitaplarına Yeni Bir Yaklaşım: İnternet’te Resimli Çocuk Kitapları, Türk Kütüphaneciliği, 16,2, 163-170.